

Notatki florystyczne z zachodniej części Pogórza Wielickiego

ANNA MARIA OCIEPA

OCIEPA, A. M. 2001. Floristic notes from western part of the Pogórze Wielickie hills (Polish Carpathians). *Fragmenta Floristica et Geobotanica Polonica* 8: 29–34. Kraków. PL ISSN 1640-629X.

ABSTRACT: The paper presents the new localities of 29 rare and interesting species of vascular plants from western part of the Pogórze Wielickie hills (Polish Carpathians).

KEY WORDS: vascular plants, floristics, distribution, Pogórze Wielickie, Polish Carpathians

A. M. Ociepa, Zakład Taksonomii Roślin i Fitogeografii, Instytut Botaniki, Uniwersytet Jagielloński, ul. Kopernika 27, PL-31-501 Kraków, Polska; e-mail: ociepa@fagus.ib.uj.edu.pl

WSTĘP

W latach 1997–2000 prowadziłam badania florystyczne dla potrzeb przygotowywanego „Atlasu rozmieszczenia roślin naczyniowych ziemi krakowskiej” będącego kontynuacją „Atlasu rozmieszczenia roślin naczyniowych w województwie krakowskim. Gatunki prawnie chronione, ginące, narażone i rzadkie” (ZAJĄC & ZAJĄC 1998). Teren badań obejmował zachodnią część Pogórza Wielickiego od pasma Bukowca na wschodzie, do Stryżowa na zachodzie, Brzeźnicy na północy i Leńczy na północnym wschodzie; południowa granica biegła podnóżem Beskidu Średniego. Ekstensywne badania florystyczne na tym terenie były prowadzone w XIX w. między innymi przez BERDAUA (1859), KNAPPA (1872), RACIBORSKIEGO (1883) i REHMANA (1868), a w XX w. przez BŁASZCZYKA (1978) i NALEPKĘ (1979).

W czasie prac terenowych znalazłam wiele interesujących gatunków. Ich wybór podaję niżej wraz ze stanowiskami. Kryteriami klasyfikacji gatunków do niniejszej pracy był ich charakter zasięgowy (np. osiąganie części kresu zasięgu na badanym terenie) oraz stopień zagrożenia (taksony ustępujące i rzadkie).

WYKAZ GATUNKÓW

Gatunki podaję w kolejności alfabetycznej, nazewnictwo przyjął za MIRKIEM i in. (1995). Przy stanowisku podaję w nawiasie numer kwadratu sieci ATPOL. Cały badany teren leży w obrębie jednego, dużego kwadratu **DF**; stąd obok stanowiska pierwsza cyfra jest to numer kwadratu o boku 10 km, druga numer kwadratu o boku 2 km.

Carex hartmanii Cajander – Gatunek często mylony z *C. buxbaumii* Wahlenb., o słabo poznanym zasięgu w Polsce; na podmokłej łące: Trawna Góra (87 01).

C. paniculata L. – Gatunek niżowy rzadki na Pogórze; w podmokłych zaroślach: Barwałd Średni (87 31).

Cuscuta lupuliformis Krock. – Stanowisko na południowej granicy zasięgu w Polsce. Gatunek dotychczas nie notowany nad Skawą (WAYDA 1999); w zaroślach nad Skawą: Zagórze (97 10).

Dianthus armeria L. – Gatunek chroniony, posiadający w Polsce tylko rozproszone stanowiska (ZAJĄC & ZAJĄC 1997); na łąkach i miedzach: Leńnica (97 04), Izdebnik (88 32).

Eleocharis uniglumis (Link) Schult. – Gatunek dość pospolity na niżu, rzadki w Karpatach, szczególnie na Pogórze; na podmokłej łące: Leńcze (88 21).

Filipendula vulgaris Moench – Gatunek kserotermiczny rzadko wchodzący w Karpaty; na miedzach: Lisia Góra (88 34), Draboż (87 02), Harbutowice (98 12).

Gentiana pneumonanthe L. – Gatunek chroniony, narażony na wyginiecie (ZARZYCKI & SZELAG 1992) posiadający w Karpatach interesujący zasięg poznany od niedawna (BARTOSZEK 2001); na łące trzęślicowej: Stanisław Grn. (87 12), Stanisław Dln. (87 13).

Galanthus nivalis L. – Gatunek chroniony, podany przez BŁASZCZYKA (1978) z Bugaja k. Kalwarii Zebrzydowskiej (87 44), występuje obficie na całej długości potoku płynącego przez tę miejscowość; w lasach nad potokami: Barwałd Grn. (87 42), Bugaj Zakrzowski (97 03).

Hedera helix L. – Okazy kwitnące i owocujące; w lesie: Draboż (87 02).

Hepatica nobilis Schreb. – Stanowiska na południowym, lokalnym kresie zasięgu w Polsce (Ryc.1); w lasach: Bęczarka (89 31), Tłuczań (77 40), Lgota (87 00).

Homogyne alpina (L.) Cass. – Gatunek ogólnogórski (ZAJĄC 1996), stanowisko oddalone o kilkanaście km od zwartego zasięgu (Ryc. 2); w lesie: Biertowice (88 33).

Huperzia selago (L.) Bernh. ex Schrank & Mart. – Chroniony gatunek ogólnogórski (ZAJĄC 1996), stanowiska przy północnym kresie zwartego zasięgu w Karpatach (ZAJĄC & ZAJĄC 1997); na przydrożnych skarpach dróg leśnych: Rudnik (88 44), Bęczarka (89 31), Tłuczań (77 40).

Leersia oryzoides (L.) Sw. – Stanowiska na południowym kresie zasięgu w Polsce; na brzegach stawów: Zebrzydowice (87 24), Barwałd Średni (87 31).

Matteucia struthiopteris (L.) Tod. – Chroniony gatunek podgórski o rozproszonych stanowiskach w Karpatach (ZAJĄC & ZAJĄC 1997); w zaroślach nad potokiem: Barwałd Średni (87 31).

Melampyrum arvense L. – Stanowisko na lokalnej południowej granicy zasięgu; na miedzy: Bęczarka (89 31).

Melica uniflora Retz. – Stanowiska bliskie karpackiemu zachodniemu kresowi zasięgu (GUZIKOWA & KORNAŚ 1969); w lasach: Lisia Góra (88 34), Wysoka (87 11), Draboż (87 02), Bugaj k. Kalwarii Zebrzydowskiej (8744).

Melilotus altissima Thuill. – Stanowiska bliskie lokalnemu zachodniemu kresowi zasięgu (PORADA & ZAJĄC 1981), na badanym terenie najprawdopodobniej jest to tylko antropofit; na przydrożach: Jastrzębia (88 42), Stanisław Dln. (87 23), Leńcze (88 21), Jastrzębia Grn. (88 41), Sułkowice (98 03).

Nuphar lutea (L.) Sibth. & Sm. – Stanowisko gatunku chronionego na południowym kresie zasięgu w Polsce (ZAJĄC & ZAJĄC 1997); w stawach: Barwałd Grn. (87 32, 87 42).

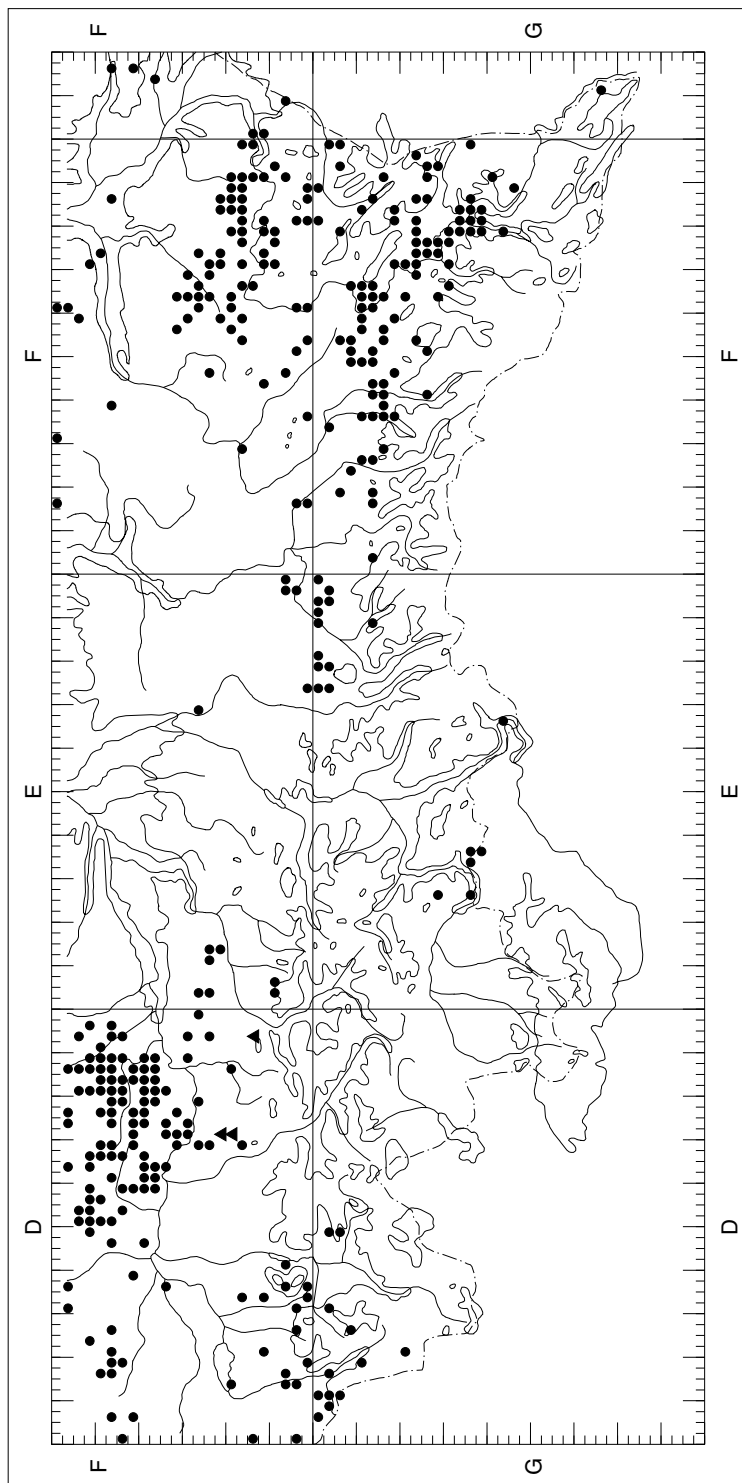
Oenanthe aquatica (L.) Poir – Stanowiska na południowym kresie zasięgu w Polsce, gatunek bardzo rzadki w Karpatach; na brzegach stawów: Zagórze (97 10), Barwałd Grn. (87 42), Kalwaria Zebrzydowska (87 34), Barwałd Średni (87 31), Marcyporęba (77 42).

Oenothera flammingina Hudziok. – Kenofit niedawno podany jako nowy dla flory polskiej (ROSTAŃSKI & WITOSŁAWSKI 1998) o słabo poznanym zasięgu; Barwałd Dln. (87 40).

Pyrola minor L. – Gatunek ustępujący; w lasach mieszanych: Krzywaczka (89 30), Barwałd Dln. (87 40), Barwałd Grn. (87 42).

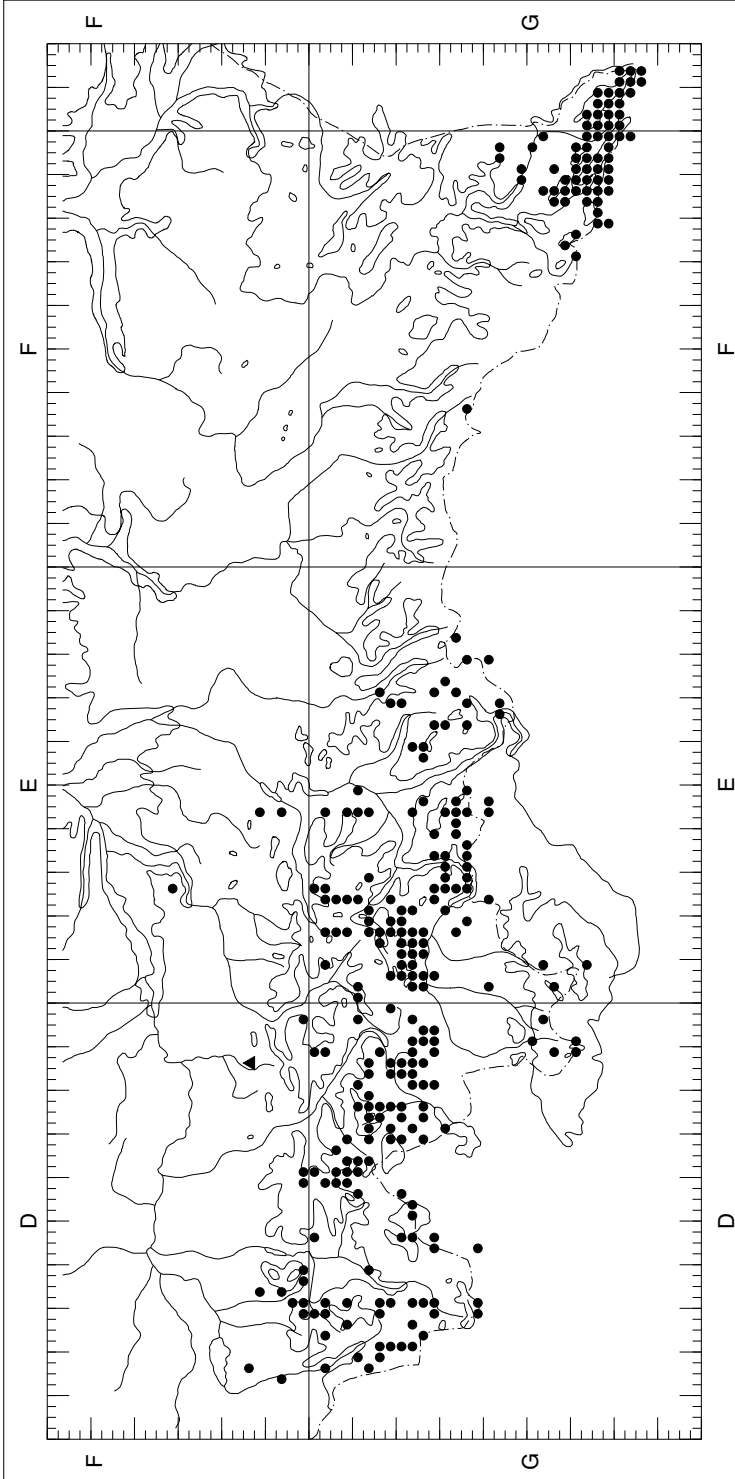
P. rotundifolia L. – Gatunek ustępujący; w lesie mieszanych: Barwałd Średni (87 41).

Rosa gallica L. – Gatunek narażony na wyginiecie (ZIELIŃSKI 1993); na miedzach: Lisia Góra (88 43), Krzywaczka (89 30).

Ryc. 1. Mapa rozmieszczenie *Hepatica nobilis* Schreb. w Karpatach polskich: ● – stanowiska dotychczas znane, ▲ – nowe stanowiska.

Fig. 1. Distribution of *Hepatica nobilis* Schreb. in the Polish Carpathians: ● – hitherto know localities, ▲ – new localities.

Ryc. 2. Mapa rozmieszczenia *Homogyne alpina* (L.) Cass. w Karpatach polskich: ● – stanowiska dotychczas znane, ▲ – nowe stanowisko.

Fig. 2. Distribution of *Homogyne alpina* (L.) Cass. in the Polish Carpathians: ● – hitherto know localities, ▲ – new locality.

Schoenoplectus lacustris (L.) Palka – Stanowisko na południowym kresie zasięgu w Polsce; na dnie spuszczonego stawu: Kalwaria Zebrzydowska (87 34).

Solidago graminifolia (L.) Elliott – Kenofit do niedawna występujący tylko na Opolszczyźnie (GUZIKOWA & MAYCOCK 1986). Jedno z najbardziej wysuniętych na wschód stanowisk w Polsce tworzące granicę zasięgu; na ugorze: Solca Izdebnicka (88 31).

Stellaria neglecta Weihe – Gatunek do niedawna niewyróżniany w Polsce (TOWPASZ 1981), o słabo poznanym zasięgu; na obrzeżach lasów: Leńcze (88 21), Tłuczań (77 40), Draboż (87 02), Biertowice (88 33), Barwałd Dln. (87 40), Zebrzydowice (88 20), Solca Izdebnicka (88 31).

S. palustris Retz. – Stanowisko na południowym kresie zasięgu w Polsce; na podmokłej łące: Barwałd Średni (87 31).

Thelypteris palustris Schott – Stanowisko na południowym kresie zasięgu w Polsce, gatunek bardzo rzadki w Karpatach; Barwałd Średni (87 31).

Valeriana dioica L. – Stanowisko na południowym kresie zasięgu w Polsce, jedno z nielicznych w Karpatach (ROSTAŃSKI 1970); w podmokłych zaroślach: Bugaj k. Kalwarii Zebrzydowskiej (87 44).

Veratrum lobelianum Bernh. – Chroniony gatunek ogólnogórski, o rozproszonych stanowiskach w Polsce (ZAJĄC & ZAJĄC 1997); w lesie nad potokiem: Trawna Góra (87 01).

Podziękowania. Panu prof. drowi hab. Krzysztofowi Rostańskiemu dziękuję za oznaczenie *Oenothera flaeamingina* i potwierdzenie oznaczenia *Valeriana dioica*.

LITERATURA

- BARTOSZEK W. 2001 *Gentiana pneumonanthe* (*Gentianaceae*) in the Polish Carpathians. – Polish Botanical Journal w druku.
- BERDAU F. 1859. Flora Cracoviensis. ss. viii + 448. Typis C. R. Universitatis Jagiellonicae, Cracoviae.
- BŁASZCZYK H. 1978. Notatki florystyczne z Beskidu Średniego (polskie Karpaty Zachodnie). – Zesz. Nauk. Uniw. Jagiell. **493** Pr. Bot. **6**: 51–86.
- GUZIKOWA M. & KORNAŚ J. 1969. Materiały do Atlasu rozmieszczenia roślin naczyniowych w Karpatach polskich. 2. *Melica uniflora* Retz. – Fragm. Flor. Geobot. **25**(2): 131–145.
- GUZIKOWA M. & MAYCOCK P. F. 1986 The invasion and expansion of three North American species of goldenrod (*Solidago serotina* L. sensu lato, *S. gigantea* Aiton and *S. graminifolia* (L.) Salisb.) in Poland. – Acta Soc. Bot. Pol. **55**(3): 367–384.
- KNAPP J. A. 1872. Die bisher bekannten Pflanzen Galiziens und der Bukowina. ss. 520. W. Braumüller Verl., Wien.
- MIREK Z., PIĘKOŚ-MIRKOWA H., ZAJĄC A., ZAJĄC M. 1995. Vascular plants of Poland – a checklist. – Polish Bot. Stud. Guideb. Ser. **15**: 1–303.
- NALEPKA D. 1979. Flora lasów północno-zachodniej części Pogórza Wielickiego między Skawą, Wisłą i Cedronem. Mskr. pracy magisterskiej wykonanej w Zakładzie Taksonomii Roślin i Fitogeografii Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- PORADA A. & ZAJĄC A. 1981. Materiały do Atlasu rozmieszczenia roślin naczyniowych w Karpatach polskich. 8. *Melilotus altissima* Thuill. – Zesz. Nauk. Uniw. Jagiell. **566** Pr. Bot. **8**: 25–33.
- RACIBORSKI M. 1883. Przyczynek do flory roślin naczyniowych wadowickiego i myślenickiego obwodu. – Spraw. Komis. Fizjogr. **17**: 239–243.
- REHMAN A. 1868. Botanische Fragmente aus Galizien. – Ver. Zool.-Bot. Ges. Wien **18**: 479–506.
- ROSTAŃSKI K. 1970. Rozmieszczenie rodzaju *Valeriana* L. w Polsce i na sąsiednich terytoriach ZSSR. – Fragm. Flor. Geobot. **16**(2): 209–246.

- ROSTAŃSKI K. & WITOSŁAWSKI P. 1998. *Oenothera flaemingina* Hudziok. – nowy gatunek dla flory polskiej. – Materiały konferencji i obrad sesji 51 Zjazdu PTB – Gdańsk, s. 418.
- TOWPASZ K. 1981 *Stellaria neglecta* Weihe w Polsce. – Zesz. Nauk. Uniw. Jagiell. **566** Pr. Bot. **6**: 11–25.
- WAYDA M. 1999. Rozmieszczenie *Cuscuta lupuliformis* (*Cuscutaceae*) w Polsce. – Fragn. Flor. Geobot. Ser. Polonica **6**: 75–81.
- ZAJĄC A. & ZAJĄC M. (red.) 1997. Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych chronionych w Polsce. ss. 100. Nakładem Pracowni Chorologii Komputerowej Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków
- ZAJĄC M. & ZAJĄC A. (red.) 1998. Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych w woj. krakowskim. Gatunki prawnie chronione, ginące, narażone i rzadkie. ss. 134. Nakładem Pracowni Chorologii Komputerowej Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- ZAJĄC M. 1996. Mountain vascular plants in the Polish Lowlands. – Polish Bot. Stud. **11**: 1–92
- ZARZYCKI K. & SZELĄG Z. 1992. Czerwona lista roślin naczyniowych zagrożonych w Polsce. – W: K. ZARZYCKI, W. WOJEWODA & Z. HEIRICH (red.), Lista roślin zagrożonych w Polsce, wyd. 2. ss. 87–98. Instytut Botaniki im W. Szafera, Polska Akademia Nauk, Kraków.
- ZIELIŃSKI J. 1993 *Rosa gallica* L. – róża francuska. – W: K. ZARZYCKI & R. KAŹMIERCZAKOWA (red.). Polska czerwona księga roślin. Paprotniki i rośliny kwiatowe, ss. 94–95. Instytut Botaniki im. W. Szafera i Instytut Ochrony Przyrody, Polska Akademia Nauk, Kraków.

SUMMARY

The paper presents the localities of 29 species from western part of the Pogórze Wielickie hills (Polish Carpathians). The criteria of considering a species rare, were as follows: the species is rare in the Carpathians or it reaches the limit of the distribution range in Poland or it is regarded as threatened.

Przyjęto do druku: 14.12.2000 r.